

SECȚIUNEA 7: TEHNOLOGII INFORMAȚIONALE ȘI CIBERNETICĂ ECONOMICĂ

ONLINE STUDIES: FIRST EXPERIENCE, CHALLENGES AND CONCLUSIONS

STUDII ONLINE: PRIMA EXPERIENȚĂ, PROVACĂRI ȘI CONCLUZII

¹Rodica BERZAN, dr.

Email: beromiss@gmail.com

²Ștefan BERZAN, dr.

Email: scapry@gmail.com

Academia de Studii Economice din Moldova

MD-2005, Republica Moldova, Chișinău, str. Bănulescu Bodoni, 61

Tel.: (+373 22) 22 41 28, www.ase.md

Abstract. The paper deals with the current issue of online training in the Covid-19 pandemic. Based on the results of the survey proposed to ASEM university students, the requirements and possibilities of online quality training are analyzed.

Keywords: Online education, pandemic, survey.

JEL CLASSIFICATION: A2- Economic Education and Teaching of Economics, I2 – Education and Research Institutions

1. Introducere

Pandemia Covid-19 a lovit nemilos în procesul tradițional de studii. Interdicția de a frecventa cursurile în regim față-în-față a blocat pentru o perioadă lecțiile teoretice, practicile și consultațiile obișnuite. Am fost puși brusc în fața necesității de a restabili (și cât mai rapid) legătura cu studenții în vederea organizării studiilor la distanță. În regim urgent trebuia să găsim modalitățile de a transmite materialele subiectelor, astfel încât însușirea lor la distanță să fie cât mai puțin afectată de situația creată de izolarea fizică. S-a pus problema re consolidării grupelor studențești deja în cadrul unităților virtuale. După o vacanță forțată, studenții s-au întors treptat la învățătură.

Chiar dacă o bună parte a materialelor lecțiilor teoretice și a celor practice au fost și mai înainte oferite studenților sub formă digitală, acum aceste materiale trebuiau refăcute și completate astfel, încât să se compenseze lipsa contactului obișnuit în sălile universității (explicațiile verbale cu exemple, argumentări, întrebări și răspunsuri).

Două ore de predare în regim tradițional au devenit 12 ore de muncă pentru aceeași predare în regim online.

2. Sondajul

Muncind pentru a apropria stilul de predare la distanță de cel în regim față-în-față și având și unele rezultate, am dorit să știm mai exact care sunt problemele, cu care se confruntă studenții în această situație nouă, la fel și opinia lor în vederea înlesnirii și a perfecționării procesului de predare-învățare. În acest scop am organizat un mic sondaj printre studenți. La sondaj au participat atât studenții secției zi, cât și cei de la frecvența redusă.

Întrebările sondajului au fost următoarele.

1. Care credeți că este cel mai mare avantaj al învățării online? Dacă există avantaje mai mici, scrieți-le și pe acestea.

2. Care credeți că este cel mai mare dezavantaj al învățării online? Dacă există dezavantaje mai mici, scrieți-le și pe acestea.

3. La îndeplinirea sarcinilor în regim online, ce folosiți (numiți în ordinea descrescătoare a importanței): textul cursului, sursele din Internet, convorbirile cu prietenii etc.?

4. Numiți cele mai convenabile surse de Internet pentru dvs. în ceea ce privește instruirea.

5. Ce mijloace de comunicare la distanță cu prietenii folosiți?

6. Ați dori să reveniți la învățătura tradițională?

a) abia aștept să ne întoarcem cât mai curând posibil;

b) da, aș vrea;

c) nu prea, și așa e bine;

d) nu, așa este chiar mai bine;

e) nu mă trage deloc.

7. Pentru care obiecte, în opinia dumneavoastră, învățarea online este mai potrivită și pentru care mai puțin?

8. Ce contribuie (ar contribui), după părerea dvs., la o mai bună asimilare a materialului cursului?

9. Ce comentarii și sugestii aveți despre învățarea online?

3. Rezultatele sondajului

1. Cel mai mare avantaj

Cum era și de așteptat, printre avantajele studiilor la distanță, s-au menționat:

"Menținerea controlului asupra propriului timp";

"Economisirea timpului";

"Posibilitate de a învăța în condițiile de acasă, mai confortabile".

"Posibilitatea de a coopera pentru efectuarea sarcinilor seminarelor și ale lucrului individual";

"Folosirea internetului ca sursă de informație";

Învățarea la distanță este o modalitate comodă mai ales pentru cei cărora "le vine greu să ajungă la universitate (2 ore pentru drum)".

Pentru unii studenți susținerea examenului online este mai confortabilă deoarece "în atmosfera de acasă este mai ușor să te concentrezi, întrucât lipsesc factorii externi care ar provoca stres".

Studenții apreciază și posibilitatea de a folosi toate sursele disponibile (conspectele, cărțile, internetul) atunci când pregătesc sarcinile seminarelor, testelor și ale examenelor. "Estimarea finală reflectă astfel nu numai cunoștințele și deprinderile obținute, dar și abilitatea de a folosi resursele disponibile, ceea ce este foarte util și important pentru activitatea ulterioară".

(a) Din răspunsurile studenților putem concluziona, că cel mai mare avantaj al instruirii la distanță constă în posibilitatea gestionării propriului timp, astfel încât să-și poată planifica și realiza mai multe activități diferite într-un interval de timp care, în mod tradițional este rezervat pentru universitate (deplasarea spre universitate și înapoi, orele teoretice și practice, pauzele între ore etc.)

(b) Un alt avantaj, nu mai puțin important, îl vedem în posibilitatea individualizării procesului de învățare, deoarece însușirea cunoștințelor noi are loc conform capacităților individuale ale fiecărui student. Viteza de însușire a materiei noi și de obținere a deprinderilor necesare în domeniul obiectului de studii este diferită de la un student la altul. Unul parcurge ușor și repede fragmentul de text, pentru

a înțelege momentele esențiale și de a le memoriza cu scopul aplicării lor în sarcinile ulterioare (practice). Altfel are nevoie de mai mult timp pentru a medita asupra noțiunii noi, parcurgând de mai multe ori materialele oferite.

În ambele cazuri, (a) și (b), se deschide posibilitatea raționalizării timpului folosit pentru învățatură.

2. Cel mai mare dezavantaj

Neajunsul cel mai mare al predării-învățării în regim online este limitarea contactului față-în-față între profesor și studenți. Acest defect scade eficiența lecțiilor și încetinește sau complică transmiterea informației în cazurile când pentru o oarecare precizare ar fi de ajuns un "da" sau un "nu", sau un argument, sau o estimare verbală.

"Profesorii nu reușesc să răspundă la toate întrebările prin mesaje".

"Lipsește comunicarea pe viu și explicația".

"Există o careva distragere atunci când profesorul nu este în față".

"Este greu de concentrat".

"În regimul față-în-față studentul are posibilitatea de a adresa întrebări profesorului de îndată ce ele apar, și de a obține răspunsuri prompte".

Aici salvarea o vedem în organizarea lecțiilor-conferințe și a consultațiilor-conferințe, programate conform orarului stabilit după modelul studiilor tradiționale. Studenții asistă la conferința online, găzduită de profesor, în cadrul căreia au posibilitatea de a adresa întrebări profesorului și de a primi răspunsuri, explicații și detalieri necesare. Un avantaj în plus al unor astfel de conferințe ar fi posibilitatea înregistrării discuțiilor, astfel ca și studenții care din unele motive nu au asistat la întâlnirea online, să poată avea acces la ele.

3. Importanța surselor de informare

Această întrebare a fost inclusă în sondaj cu scopul de a preciza sursele de informare folosite de studenți în procesul însușirii materiei noi și a preferințelor lor la momentul actual. Majoritatea studenților au menționat, că se bazează întâi de toate pe textul cursului dat.

"Mai întâi textul cursului, apoi, dacă apar greutăți, încerc să caut în internet".

"Textul cursului, apoi discuțiile cu colegii, apoi resursele internet".

"La obiectele practice (matematica) este important textul cursului, conspectul și lucrul individual. Pentru obiectele teoretice este mai ușor de folosit resursele internet și cărțile electronice".

Din aceste răspunsuri concluzionăm că pentru studenți ar fi optimal să aibă la dispoziție materiale complete, elaborate de profesor, pe baza cărora să poată însuși cursul predat, fără nevoia de a apela la căutări suplimentare. Aceste materiale nu ar exclude și teme suplimentare pentru discuții și căutări în internet.

4. Sursele internet comode

Cele mai utile și comode surse din internet, care înlesnesc însușirea materiei noi și contribuie dezvoltarea aptitudinilor necesare sunt acelea "în care exemple practice sunt mai multe decât este teorie".

"Surse concrete nu sunt. Caut explicațiile cele mai clare și de încredere".

"Prefer să privesc video. Astfel obțin mai repede informația necesară".

"Prezentările, cărțile electronice, wikipedia".

"Lecțiile video în YouTube".

Prin urmare, sursele preferate de studenți sunt acelea care oferă în modul cel mai rapid și eficient un ajutor în procesul obținerii cunoștințelor și a dezvoltării aptitudinilor dorite.

Aici de neînlocuit sunt secvențele video, care devin materiale de studii indispensabile pentru orice disciplină, dar mai ales pentru acelea, care presupun exerciții practice.

Materialele video pot fi atât proprii cât și selectate din largul internetului.

5. Modalitățile de contact

Printre mijloacele de contact comode și utile studenții au numit rețelele sociale (Facebook, ВКонтакте, Instagram etc.) și mijloacele mobile (telefonul, messenger, viber, Discord app, chat-uri audio etc.).

Tehnologiile moderne oferă posibilități suficiente pentru contactul rapid, audio și video, pentru schimbul de informații, și sunt de ajutor real în condițiile de izolare fizică.

6. Întoarcerea la regimul de studii tradițional

Aici părerile sunt împărțite. Studenții care sunt angajați în câmpul muncii, de regulă apreciază avantajele studiilor online: "Nu, așa e chiar mai bine".

Alții însă, văd în primul rând neajunsurile acestui mod de învățare. "Aș vrea să mă întorc, deoarece acasă uneori apar factori ce împiedică procesul de studii".

Se vede clar, că instruirea la distanță este convenabilă și utilă pentru acei studenți, care nu au posibilitatea de a frecventa cursurile de zi regulat (angajații, persoanele din regiunile îndepărtate, persoanele cu dizabilități temporare). Pentru ei materialele sub formă digitală (texte, secvențe video, lecțiile înregistrate) sunt foarte potrivite pentru a le putea accesa în timpul planificat de ei.

Conferințele și consultațiile online, programate pentru orele de seară sau în week-end, le vor oferi posibilitatea de comunicare cu profesorul și colegii de studii. Momentul negativ însă rămâne că o astfel de comunicare este relativ limitată.

În situație mai favorabilă se află studenții, care pot frecventa cursurile pe viu, având posibilitatea comunicării directe cu profesorul și colegii, beneficiind totodată și de materialele cursurilor sub formă digitală.

7. Obiectele mai potrivite pentru a fi studiate online

"Orice obiect poate fi însușit în regim online, deoarece profesorii oferă materiale ajutătoare sau surse din care ele pot fi luate, și pot răspunde la întrebările studenților".

"Se potrivește pentru toate obiectele, în afară de Sisteme de Calcul, în cadrul căruia studenții au nevoie să interacționeze direct cu tehnica".

"Studiile online reprezintă încă un produs crud, pentru a fi folosit în lumea noastră".

"Depinde de studenți. Unora le vine mai greu să însușească un obiect de sine stătător, și aceștia au nevoie de asistență. Alții însă pot executa sarcinile fără a adresa întrebări".

"Matematica și limbile străine se învață pe viu, în interacțiune cu mentorul, iar programarea se poate ușor învăța și de acasă".

"Pentru toate obiectele, depinde de organizare".

"Se potrivește mai mult pentru științele umaniste".

"Învățarea la distanță se potrivește pentru orice obiect teoretic, pentru aceasta e suficient de citit câteva cărți. Mai puțin se potrivește pentru cele practice, care presupun exerciții sistematice, aici mentorul este important. Fără ajutorul profesorului însușirea obiectelor practice (matematica) este imposibilă".

Din toate cele expuse se face evidentă importanța prezenței profesorului (conducătorului cursului), în obligațiile căruia, pe lângă pregătirea cursului cu toate materialele didactice aferente, se include și dirijarea la propriu a procesului de predare-învățare.

Această dirijare presupune contactul regulat cu beneficiarii cursului, controlul calității însușirii temelor, menținerea ritmului de predare, corespunzător capacităților și succeselor studenților, atenția și sensibilitatea la solicitările lor.

La fel ca și în condițiile procesului de studii tradițional, profesorul trebuie să fie accesibil, activ și receptiv.

8. Ce contribuie la o mai bună învățare

"Uneori sunt prea puține trimiteri la exemple rezolvate în textul prelegerii. E mai ușor să înțelegi, când ai un exemplu identic rezolvat".

"Trimiteri la sursele cu exemple practice".

"Contactul fizic".

"Un somn sănătos".

"Exemple bune, interesante".

"Cea mai bună însușire are loc prin prezentări, chiar și online, la care se poate analiza atât teoria, cât și aplicațiile".

"Explicațiile profesorului".

"Lecțiile online, înregistrate de profesor".

Materialele metodice și cele didactice rămân a fi actuale, doar că trebuie ajustate la condițiile izolării fizice, prin utilizarea tehnologiilor moderne, pentru a crea aceste materiale sub formă de secvențe video, slide-uri și alte înregistrări.

Cu toate comoditățile și avantajele economice ale instruirii în regim online, contactul viu profesor-student în sălile universității nu poate fi înlocuit prin contactul virtual, oricât de modernizate ar fi procedeele tehnice.

Studiile la distanță sunt o modalitate impusă de factori nefavorabili și nu se compară ca impact și eficiență cu studiile în regim tradițional, așa cum nu se compară o călătorie virtuală cu una reală. Fiind puși, însă, în fața necesității organizării și asigurării învățământului la distanță, profesorii s-au ales cu sarcina de a-l modela astfel, încât să fie cât mai eficient, atractiv și apropiat de învățământul în regim tradițional.

Un suport digital calitativ al cursului va conține un text cu notițe clare și exacte, cu exemplificări detaliate ale momentelor (noțiunilor) cheie, și va fi însoțit de un număr suficient de secvențe video pentru ilustrarea metodelor utilizate, și de slide-uri, conținând rezumatele temelor cursului.

Pentru o însușire bună a materiei predate, prezența profesorului va fi asigurată prin conferințele-video regulate, substituind lecțiile teoretice, cele practice și consultațiile, cu posibilitatea de a adresa întrebări direct și de a obține răspunsuri neîntârziate.

9. Observații și propuneri

"Uneori avem, prea puțin timp pentru pregătire pentru seminare (atunci când se adună multe referate, teste și proiecte la diferite discipline)".

"Studentii angajați în câmpul muncii nu pot frecventa stabil lecțiile online".

"Apare senzația că în perioada carantinei numărul de sarcini a crescut, și suntem nevoiți să muncim mai mult ca înainte. Povara e prea mare, pentru că acum trebuie să faci totul de unul singur".

"La unele teme mai dificile sunt insuficiente exemple ilustrative".

"De crescut volumul lucrului individual, pentru a fi analizate mai multe probleme cu variațiile lor".

"De mărit calitatea. Nu este întotdeauna comod".

"De creat un mini-ghid cu reguli de comportare în timpul lecțiilor (consultațiilor) online. De exemplu, să se ceară închiderea microfoanelor proprii, ca ceilalți, prezenți la conferință să poată auzi profesorul fără zgomote străine. Să se permită conectarea la conferința-video doar de la calculator (nu de la mobil)".

Bineînțeles, că instruirea în regim online necesită multă muncă individuală din partea studentului.

Această muncă însă nu trebuie să se transforme și să se confunde cu un proces auto didactic. Este important ca procesul de predare-învățare să fie ghidat de profesor, ca și mai înainte, cu singura

diferență, că acum se vor folosi metode de predare la distanță (conferințe video, materiale video, consultații online și altele).

Surplusul de referate și proiecte, impuse studenților nu compensează cunoștințele care se obțin prin comunicare (fie și online) între profesor și student și între colegii de grupă. Sarcinile individuale trebuie să fie rezonabile. Prezentarea lucrării independente, ca și analiza ei de către profesor în cadrul orelor practice (pe viu sau online) rămâne a fi importantă și utilă atât pentru însușirea materiei de către studenți, cât și pentru aprecierea adecvată a nivelului atins de student la disciplina respectivă.

În sfârșit, introducerea regimului de predare-învățare online, presupune și stabilirea unui regulament (cod) de comportare în cadrul procesului online. Acest regulament va conține o descriere a procesului de predare-învățare la distanță, a unităților tehnice necesare și prevăzute pentru profesori și studenți, drepturile și obligațiile fiecăruia, regulile de comportare, modalitățile de contact și alte momente conexe.

4. Încheiere

Semestrul de primăvară 2019-2020 a fost unul greu. În regim urgent am fost nevoiți să însușim de sine stătător tehnologiile de predare la distanță (conferințele video în Moodle și Zoom), asigurându-ne în același timp (din cont propriu) și cu toată tehnica necesară.

Am reușit să încheiem semestrul cu bine. Studenții au obținut cunoștințe conform programei de studii și au susținut testele și examenele curente.

"În general, aș dori să le mulțumesc tuturor profesorilor și organizatorilor care ne-au oferit nouă (studenților) posibilitatea de a susține examenele într-un mod alternativ în timpul pandemiei - este mai bine decât suspendarea procesului educațional."

Sperăm că prin eforturi comune (profesorii, conducerea universității, ministerul de învățământ) vom reuși treptat să perfecționăm procesul de studii la distanță, astfel încât să atingem un nivel înalt și comparabil prin eficiență cu studiile tradiționale de calitate superioară.

În încheiere vrem să aducem mulțumiri studenților care au participat la sondaj:

A. Encova, E. Catrici, M. Jicul, M. Borodin, S. Popovici, V. Diordița, P. Șcerbacov, D. Rusev.